

Oulun käräjäoikeus

Rangaistuksen tuomitseminen syyteoikeudeltaan vanhentuneesta rikoksesta

ASIAN VIREILLETULO

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 3 §:n 3 momentin mukaisessa rangaistustuomioiden tarkastuksessa on kiinnitetty huomiota Oulun käräjäoikeuden 2.9.2022 asiassa R 22/1586 antamaan tuomioon nro 22/133696.

Käräjäoikeus oli asiassa lukenut vastaajan syyksi muun ohella kulkuneuvon kuljettamisen oikeudetta, jonka tekoaika on ollut 7.7.2020. Alustavana selvityksenä hankitun arkistopäiväkirjan merkinnän mukaan haaste oli annettu vastaajalle tiedoksi 4.8.2022 eli syyteoikeuden mainitusta rikoksesta jo vanhennettua.

SELVITYS

Oulun käräjäoikeuden puheenjohtajana asiassa toiminut käräjätuomari on antanut menettelystään häneltä pyytämäni selvityksen ja käräjäoikeuden laamanni lausuntonsa.

Käräjätuomari on 13.6.2023 päivätyssä selvityksessään myöntänyt, että hänelle oli tapahtunut virhe kyseisessä tuomiossa, minkä seurauksena vastaaja oli tuomittu rikoksesta, jonka syyteoikeus oli vanhentunut. Käräjätuomari on pitänyt selvänä, että haastamisen asianmukaisuuden tarkistaminen kuului asiaa käsittelevälle tuomarille ja että hän oli toiminut huolimattomasti laiminlyödessään varmistautua siitä, ettei syyteoikeus ollut vanhentunut.

Käräjätuomari on korostanut, että virheestä ei aiheutunut vastaajalle haitallisia seuraamuksia. Rovaniemen hovioikeus oli 2.6.2023 antamallaan tuomiolla nro 23/122543 korjannut virheen ja hylännyt kyseisen syytteen vanhentuneena. Hovioikeus oli samalla todennut, ettei vanhentuneena syyksi luettu rikos vaikuttanut seuraamukseen, eikä rangaistusta hovioikeudessa muutettu.

Laamanni on 14.6.2023 päivätyssä lausunnossaan korostanut, että kärjäoikeuden henkilökunta työskentelee vuodesta toiseen kovan työpaineen alla pyrkien parhaimpaansa. Laamannin näkemyksen mukaan tuomioistuinten perusrahoitus ja siten muun muassa henkilöstöresurssit oli kuitenkin jo lähtökohtaisesti alimitoitettu. Lisäksi kärjäoikeudessa erityisesti rikosasioiden määrät olivat olleet vuodesta 2020 lähtien poikkeuksellisen suuria. Tuomioistuinvirasto oli myöntänyt kärjäoikeudelle lisäresurssia, mutta se ei laamannin arvion mukaan ollut riittävä vastaamaan lisääntyneeseen työmäärään.

Laamanni on lisäksi todennut, että käsiteltäviin asioihin liittyy runsaasti yksityiskohtia, joiden tarkistaminen on luonnollisesti ratkaisijan vastuulla. Siihen nähden hän on pitänyt erittäin toivottavana, että ratkaisijan työskentelyä tukisi ajanmukainen asiankäsittelyjärjestelmä, joka olisi toiminnoltaan sellainen, että se poistaisi nyt kyseessä olevien kaltaisten virheiden mahdollisuuden tai ainakin vähentäisi virheitä.

RATKAISU

Arviointi

Rikoslain 8 luvun 1 §:n 2 momentin 4 kohdan mukaan syyteoikeus vanhentuu, jollei syytettä ole nostettu kahdessa vuodessa, jos ankarin rangaistus on enintään vuosi vankeutta, sakkoa tai rikesakko. Rikoslain 23 luvun 10 §:n mukaan kulkuneuvon kuljettamisesta oikeudetta tuomittava enimmäisrangaistus on kuusi kuukautta vankeutta.

Rikoslain 8 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan syyte katsotaan vanhentumisajan kulumisen katkaisevalla tavalla nostetuksi, kun syytettävälle on laillisesti annettu haaste tiedoksi tai häntä vastaan on hänen henkilökohtaisesti oikeudenkäynnissä läsnä ollessaan tehty rangaistusvaatimus.

Tuomioistuinlain 9 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan tuomarin on virkatoimissaan oltava tunnollinen ja huolellinen.

Käräjätuomari on selvityksessään myöntänyt vastaajan syyksi lukemansa rikoksen olleen vanhentunut ja asiassa tekemänsä virheen. Koska syyteoikeus kulkuneuvon kuljettamisesta

oikeudetta oli vanhentunut, ei vastaajaa olisi saanut tuomita teosta rangaistukseen. Käräjätuomari on menetellyt huolimattomasti tuomitessaan vastaajan vanhentuneesta teosta.

Rangaistuksen tuomitseminen rikoksesta, josta rangaistusta ei lain mukaan voi enää seurata, on omiaan heikentämään luottamusta lainkäyttötoiminnan asianmukaisuuteen ja vaarantaa merkittävästi vastaajan oikeusturvaa. Virhe on lähtökohtaisesti luonteeltaan vakava ja sijoittuu tuomarin tehtävien ydinalueelle eli lainkäyttöraatkaisun tekemiseen.

Kyseisenlainen virhe saattaa edellä todetun vakavuutensa vuoksi tulla arvioitavaksi rikoslain 40 luvun 10 §:ssä tarkoitettuna tuottamuksellisena virkavelvollisuuden rikkomisena. Rikosvastuu edellyttää pykälän mukaan kuitenkin, että teko ei huomioon ottaen sen haitallisuus ja vahingollisuus ja muut tekoon liittyvät seikat ole kokonaisuutena arvostellen vähäinen.

Korkeimman oikeuden ratkaisukäytännössä vähäisinä ei ole pidetty sellaisia virkavelvollisuuden rikkomisia, jotka ilmentävät tekijässä välinpitämättömyyttä virkavelvollisuuksia kohtaan. Rangaistussäännöksen tavoitteena olevan virkatoiminnan asianmukaisuuden turvaamisen kannalta rangaistusvastuuta ei sen sijaan ole perusteltua ulottaa sellaisiin yksittäisiin tekoihin, jotka jäävät tekijän syyllisyyden asteen kannalta vähäisiksi ja jotka eivät muutoinkaan edellytä rangaistuksen tuomitsemista (KKO 2020:78 kohta 19 ja KKO 2022:31 kohta 8).

Oikeuskanslerin ratkaisukäytännössä syyteoikeudeltaan vanhentuneesta rikoksesta tuomitsemista on pidetty tuottamuksellisen virkavelvollisuuden rikkomisen tunnusmerkistössä tarkoitettuihin tavoin vähäisenä tapauksissa, joissa siitä ei ole aiheutunut vastaajalle haitallisia täytöntöönpanoseuraamuksia eikä tuomarin menettelyyn ole liittynyt sen moitittavuutta lisääviä seikkoja, kuten esimerkiksi syyteoikeuden vanhentumista tuomarin oman laiminlyönnin seurauksena. Vakiintuneen seuraamuskäytännön mukaan käräjätuomarille on tällöin annettu virheestä huomautus.

Virheestä ei asiasta käytettävissäni olevien tietojen mukaan ole aiheutunut vahinkoa asian vastaajalle. Kyse ei ole ollut käsiteltävänä olleen rikoskokonaisuuden ainoasta syytekohtasta, ja oikeudenkäynti on ollut saman vastaajan toisen syytekohtan käsittelemiseksi tarpeellinen.

Kun käräjätuomarin menettely lähtökohtaisesta vakavuudestaan huolimatta edellä kerrotuilla perusteilla olisi rikosoikeudellisesti arvioituna tuottamuksellisen virkavelvollisuuden rikkomisen tunnusmerkistössä tarkoitettuihin tavoin vähäinen, ei hänen ole ollut syytä epäillä syyllistyneen asiassa rikokseen. Näin ollen hänen menettelyään on tutkittu vain laillisuusvalvonnallisesti toimituttamatta asiassa esitutkintaa.

Laamannin lausunnossaan esiin tuoma tekee asiassa tapahtuneen virheen jossakin määrin ymmärrettäväksi. Lausunnosta ei kuitenkaan ilmene mitään sellaista, mikä antaisi aiheutta asiassa

poiketa oikeuskanslerin kyseisenlaista virhettä koskevasta vakiintuneesta seuraamuskäytännöstä. Lausunnossa tuomioistuinten käytössä olevien tietojärjestelmien kehittämistarpeista lausutun osalta viittaaan vastikään antamastani päätöksestä 12.12.2025 dnro [OKV/3016/70/2025](#) ilmenevään.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Oulun käräjäoikeuden puheenjohtajana asiassa toiminut käräjätuomari on menetellyt lainvastaisesti tuomitessaan vastaajan rangaistukseen syyteoikeudeltaan vanhentuneesta rikoksesta.

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 6 §:n 1 momentin mukaan, jos virkamies, julkisyhteisön työntekijä tai muu henkilö julkista tehtävää hoitaessaan on menetellyt lainvastaisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä, oikeuskansleri voi antaa asianomaiselle huomautuksen vastaisen varalle, mikäli hän ei harkitse olevan tarvetta syytteen nostamiseen.

Annan mainitun lainkohdan nojalla käräjätuomarille huomautuksen hänen edellä kerrotusta virheellisestä menettelystään.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Lähetän tämän päätökseni tiedoksi Rovaniemen hovioikeudelle.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskanslerin sijainen

Petri Martikainen

Oikeuskanslerinsihteeri

Juha Sihto